

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Apostoli

Vozili smo se v Ljubljano. Meni nasproti je sedel tovariš K., zraven njega pa neki marksist iz istega kraja. Razgovarjala sta se o raznih zadevah, ki se tičejo delavstva v tistem kraju. Med takim pogovorom sta omenila tudi neko tovarniško delavko, menda je bilo to dekle v tekstilni. »Energična je, vendar previdna in preudarna, tako da te vedno še drugič vpraša, kaj in kako misliš, potem pa ti odločno odgovarja!« Tako je menil tovariš K. Marksist pravi, da jo občuduje in meni, da so taki ljudje vredni spoštovanja. S takimi se da delati, ker so iskreni in odločni v borbi za delavske pravice. Potem je pa nadaljeval: »Ne more pa razumeti tega, kar ona trdi. Pravi namreč, da takrat, kadar jo navdaja bol, išče uthe v molitvi in v cerkvi.« — »Vem, da je ona versko pozitivna in v tem je njena moč, da je tudi tako odločna; ona prav iz tega črpa moč.« Tako nekako je odgovoril tovariš K. Pa je nadaljeval: »Tudi jaz živim v tem smislu, tudi jaz najdem uteho tam kakor ona, kar pa nas ne slabi, da bi bili slabši borci za pravico.« Marksist je začel razlagati o duhovnikih kot nasprotnikih delavstva, tovariš K. pa mu je dokazal, da so tudi taki duhovniki, ki so izraziti delavski borci, da so nadalje tudi taki, ki delavstva v borbi ne podpirajo, a tudi ne ovirajo. Če pa nekateri jemljejo pod zaščito bogataše in zato nastopajo proti delavstvu, ne vršijo svojega poslanstva po načelih Kristusa. Zaradi takih se mi nimamo povoda, da bi ne gradili na krščanskih načelih. Skušal sem se vmešati v razgovor, a tovariš K. je tako spretno in naglo odbijal ugovore, da sta ta razgovor zaključila sama. Imela sta druge pogovore, jaz pa sem razmišljal. Ali jih nima Kristus v tovarni pri delu vse preproste, a vendar docela Njegove, kakor one prve na jezeru pri ribolovu? Ali ne izjavljajo taki ljudje s svojim delom prav od srca vsak dan prepričevalno kakor Peter: Ti si Kristus sin živega Boga. Kljub temu pa takih oni visoki in vodilni ne marajo, kakor niso marali pismarji in farizeji Kristusovih ribičev. Mi pa verujemo, da bodo ti mali, osovraženi in skromni vršili še velika dela prav zaradi tega, ker živijo življenje, ki je uravnano po načelih Kristusa. Ti namreč ne pričakujejo ne plačila, ne svetne časti in slave, zakaj vse to je prihranjeno tistim, ki govorijo o načelih, ki se ponašajo z mogočnimi naslovi in jim je življenje prvi smisel.

Še se bodo bile borbe, še nas bodo slikali kot manjvredne, kot izvržke, ki ne spada med pravičnike. Mi pa vemo, da so v tovarnah in rovi po Sloveniji, od Maribora do Jesenic, delavci in delavke, ki enako, mali in skromni, vršijo veliko poslanstvo živega in dejavnega krščanstva.

L. L.

PROBLEM NAŠE MLADINE

Mladinska vzgoja

Ni še dolgo tega, kar so v Ljubljani skozi ves teden vrteli zanimiv ameriški film z naslovom »Brezdomci«. Vstopnice so bile razprodane za več predstav vnaprej, dolge vrste gledalcev iz vseh slojev in stanov so se drenjale pred blagajnami. »Brezdomci« so namreč film, ki bi ga moral vsakdo, ki mu je količkaj pri srcu stiska današnje mladine, videti.

Ameriški duhovnik — tip modernega, a pravega duhovnika — se povsod bori ob strani mladine, kjer je spoznal, da »ni hudobnih dečkov«. Da bi rešil mladino pred ulico in — ječo, jo začne zbirati v skromnem domu, ki le s težavo uspeva in vendar — uspeva, raste in se čudovito naglo širi. Iz skromnega stanovanja, kjer je vse izposojeno, nastane mogočno »mesto dečkov«, najmoderneje urejen zavod, ki ga dečki upravljajo sami. Tu je pravi raj za dečke, kjer iz pouličnih divjakov postajajo ljudje. Zgodba je po svoji skromni oznaki videti vsakdanja, kakor so mladinski zavodi, ki vzgajajo na tisoče mladih duš, nekaj navadnega v Sloveniji. Toda temu ni tako. Med »mestom dečkov«, ki resnično stoji nekje v Ameriki, in našimi zavodi, je globoka notranja razlika.

Kdor količkaj pozna sistem mladinske vzgoje, ki je v rabi po naših zavodih, ve, da je namen tega sistema uničiti že v kalu vse slabe lastnosti, ki jih kaže mladostnik. Lep namen. Toda doseže le to, da vzgoji ljudi z dvojno moralno, ki so v zavodu morda vsem v vzgled, osebno in pozneje v življenju pa so podleži in hinavci. Vzrok temu je nasilno poseganje v intimno duševno življenje mladega človeka in površna kolektivistična in nasilna mehanizacija vsega duhovnega od molitve do pouka. Zanimivo je, da prav oni, ki najbolj nestrno napadajo kolektivno pojmovano družbo, molče strpe do naj-

bolj rafinirane krutosti izvedene duhovne kolektive naših »krščanskih« zavodov.

Znano je, da imajo otroci, oz. dečki v pubertetni dobi močno samozavest in nekak ponos. To često smatrajo kot nekaj slabega, izvirni greh. Razni vzgojitelji se na vse načine trudijo, da bi v mladem človeku to »škodljivo trmo« ubili. Prav tu je razlika med sistemom o. Flalagana, ki je res živ, in našo resničnostjo. O. Flalagan je prav spoznal, da dečki ponos ni nekaj slabega, marveč je mnogokrat najbolj zdrav element v vsej duševni zgradbi mladostnika, mnogokrat pa še edini ali vsaj najtrdnější temelj, na katerega je mogoče zidati. Zato o. Flalagan ta ponos le še krepi, privzga in vzbuja tam, kjer ga ni. Tako se zgodi, da se iz te deške »trme« razvijejo sijajni značaji. V »mestu dečkov« ni nasilnega pritiska ter kontrole koliko in kako se moli. Tu moliš tako kot znaš, priučeno ali po domače; tu »ostaneš kar si bil; če nisi bil nič, ostani tudi naprej nič«, se glasi ta teza v najbolj trdi obliki ali z drugimi besedami: Hodi tako, kot ti velewa srce, vest in razum! To troje pa se razvija in izpopolnjuje pod nevidnim in neopaznim vodstvom skrbnega vzgojitelja.

Zakaj smo to zapisali? Dobro se zavedamo, da »Delavska pravica« ni vzgojni list. Je pa glasilo, kjer se svobodno načenjajo vsa vprašanja, ki se tičejo novega, krščanskega človeka. Zavedamo se, da bo treba tudi to vprašanje rešiti, ko se bo gradila nova oblika krščanske družbe, rešiti tako, da bo v popolnem soglasju z načeli Kristusovega nauka in sodobne znanosti, predvsem pa psihologije. Zankrat pa smo trdno uverjeni, da so si film ogledali vsi oni, ki bodo pred Bogom in človeško družbo dajali odgovor za vzgojo mladine in se marsikaj koristnega naučili.

Kurent.

Kako živi naša mladina

Na življenjsko doraščanje mladega človeka vpliva nešteto činiteljev, ki so skoraj vsi odločilne važnosti pri oblikovanju njegovega duhovnega in telesnega razvoja. Brez dvoma vpliva nered in pomanjkanje čisto v oziru telesnega razvoja in fizične odpornosti na duhovni razvoj mladostnika, pa tudi obratno je precej podobno.

Zavedamo se, da moramo Slovenci za obstanek na tem tako važnem prostoru, na katerem živimo in kjer se križajo dve najvažnejši poti Evrope — iz zahoda na vzhod in s severa na jug — vzgojiti zdrav in tudi fizično odporen rod, da mora naša mladina vedno v tem oziru rasti in se izpopolnjevati. Dobro namreč vemo, da je s čisto fizično močjo zvezano tudi dviganje moralnega in duhovnega nivoja slovenskega ljudstva in predvsem mladine, ki bo prevzela v prihodnjih dneh v svoje roke vodstvo naroda in vseh narodovih zadev, skrbi in dobrin. Zato pač tu na tej strani zemlje, ki je gotovo med najvažnejšimi v Evropi, velja stari latinski pregovor: »Mens sana in corpore sano« — Zdrav duh v zdravem telesu — še v vse večji meri, kakor kjer koli drugje!

Zavedamo se vsega tega in zato po-

stavljamo vsem vplivnim činiteljem, institucijam in vsem slovenskim ljudem tole vprašanje:

Ali veste morebiti, da velika večina slovenske šolske mladine danes nima primernih stanovanj. Opozarjamo samo na anketo društva »Učiteljsko gibanje«, ki je med 1328 otroci v starosti od 7. do 14. leta, ki jih je anketiral, ugotovil:

1. da spi 11,6% otrok-dečkov v hlevu, šupi, kuhinji itd.;
2. da spi 12,8% otrok-dečkov po klopih, pečeh ali na tleh;
3. da prav tako spi 2,5% deklic v hlevih, šupah, kuhinjah itd.;
4. da spi po klopih, pečeh in na tleh 8,5% teh deklic.

Pomislimo samo, da je to šolska mladina, ki pravkar dorašča, ki tudi duhovno zori in se razvija. To so vsaj pri dečkih leta pubertete (razvoja iz otroka v dekle), pa tudi pri veliki večini dečkov! Pomislimo samo še na dejstvo, da spijo navadno ti otroci skupaj z odraslimi ali pa skupaj s svojimi sovrstniki. Vse to okolje in vsi ti motivi pač brez dvoma vplivajo na telesni, še bolj pa na duhovni in moralni razvoj mladostnika.

Nič čudnega ni torej, če je mogel župnik g. Lampret ugotoviti (statistiko na-

vajam po I. letniku »Dejanja« št. 3—4), da so bili šolski uspehi enega od razredov v šoli v Ribnici na Pohorju leta 1936/37. sledeči: od vseh kmečkih otrok (10) jih je bilo odličnih 6, prav dober nobeden, dobra 2, slaba 2, nezadosten nobeden. Od vseh delavskih otrok (24) odličnih 7, prav dobrih 9, dobrih 6, slab 1, nezadosten 1. Od vseh obrtniških otrok (5) odličnih 1, prav dobri 4, dober, slab in nezadosten nobeden. Od vseh nezakonskih otrok, ki so po večini otroci dekel (7), odlična 2, prav dobra 2, dober 1, slab 1 in nezadosten 1. Nezadosten uspeh je torej mogoče ugotoviti pri delavskih ter nezakonskih otrocih. Če pomislimo na dejstva, ki sem jih navedel zgoraj z ozirom na stanovanje, nam bo marsikaj razumljivo!

Mi, ki nam je skrb za našo delavsko mladino prav tako važna, če ne važnejša, kakor vsem drugim, zahtevamo čisto upravičeno, da oblasti in tozadevne institucije posvetijo več pažnje temu vprašanju, ki tako v živo zadeva našo narodno bitnost in življenjsko odporost! Zavedamo se važnosti svoje naloge in vloge v rasti in napredku slovenskega naroda in zato hočemo, da se odstranijo vse tiste zle strani življenja naših delavskih mladostnikov, ki grenijo življenje delavski mladini in ji kradejo moči in življenjske zmožnosti.

mkv.

Obvestilo

Nekatere skupine in posamezniki so bili mnenja, da ni primerno, da opominjamo za nepravilne račune poimensko v »Delavski pravici«, kot smo pravkar storili za brošure. Zato odgovarjamo vsem, da smo spoznali, da je ta način dober in se bomo še ponovno poslužili, če se nam bo zdelo to potrebno in če nam račun ne bodo sproti poravnani. Ko smo pred tedni tako opominjali na plačilo brošur, smo pri tem ugotovili, da je bil račun plačan že po nekaj dneh, a mi v centrali denarja še nismo prejeli in smo tako neopravičeno terjali. Nekdo pa je pozabil denar nakazati JSZ in je, ko je bral v »Delavski pravici« opomin, takoj denar poslal, kamor spada. Prav tako se ni bati, da bi kdor koli domneval, da JSZ nima več sredstev in da je bo zato konec. Vsi vemo, da JSZ ni kapitalistična ali od kapitala podprta organizacija. Centrala pač zahteva tudi v tem pogledu red in točnost ter želi le eno: da bi pač nikdar več ne bilo treba niti ustmeno niti pisмено ali v časopisu opominjati na poravnavo neplačanih računov. Vzemite to pojasnilo na znanje in ga povsod pravilno tolmačite.

Blagajnik JSZ.

**Z a h t e v a j
naše glasilo
v v s a k e m
javnem lokal!**

Strokovna poročila

Za podaljšanje kolektivne pogodbe stavbinskega delavstva

Delavske strokovne organizacije, podpisnice kolektivne pogodbe stavbinskega delavstva, so začele akcijo za podaljšanje dosedanje pogodbe tudi za leto 1940. V vlogi, ki so jo naslovile na delodajalce te stroke, so med drugim predlagale tudi nekatere spremembe.

Te dni so strokovne organizacije prejele od strani delodajalskih združenj odgovor, v katerem sporočajo, da so glede predmetne zadeve izročili kr. banski upravi spomenico in v njej obrazložili svoje stališče do tega za gradbeno delavstvo tako važnega vprašanja.

Tozadevna spomenica se glasi:

Spomenica

sestavljena dne 17. septembra 1939 v Celju, na sestanku zastopnikov združenj gradbenih obrtnov, in sicer: Združenja pooblaščenih graditeljev za dravsko banovino v Ljubljani, Združenja zidarskih mojstrov in studenčarjev v Ljubljani, Združenja zidarskih mojstrov v Mariboru, Združenja tesarskih mojstrov v Ljubljani, Združenja tesarskih mojstrov in studenčarjev v Ljutomeru.

Na sestanku se je ugotovilo, da so prišle stavbne stroke, ki jih zastopajo zgoraj navedena združenja, v tako mučen in obupen položaj, da zanje ni več izhoda, če se sedanje nevzdržne razmere v najkrajšem času ne izboljšajo.

Res je sicer, da se je v zadnjih dveh letih gradbeno delavnost v splošnem precej dvignila, vendar zadene to izboljšanje le nekaj večjih podjetij, ki razpolagajo s primernim kapitalom in ki prevzemajo velika dela, dočim so ostala zlasti srednja in mala podjetja skoro na istem, ali pa še na slabšem mestu, kakor pred leti. To pa zaradi tega, ker se srednje in manjše zgradbe izvajajo po večini v lastni režiji, ali pa s šušmarji in pod kritjem nekaterih brezvestnih imetnikov in pod zaščito § 47. o. z.

V Ljubljani, Mariboru, Celju in drugih večjih krajih, pa tudi na deželi se gradi veliko novih zgradb, toda skoro vse nelegalnim putem. Dočim imajo šušmarji dela v obilici, so upravičeni obrtniki-davkoplačevalci skoro brez dela in zaslužka.

Umevno je, da obrtnik, ki mora plačevati visoke davke in druge dajatve, takse, razne prispevke za socialno skrbstvo delavcev itd., poleg tega velike režijske stroške, ne more konkurirati s šušmarji, ki ga vsi ti izdatki ne zadevajo.

Vse pritožbe in ovadbe na razne oblasti s strani obrtnikov in obrtniških združenj proti šušmarjem prav nič ne pomagajo in to zaradi tega, ker se s šušmarji premilo in preobzirno postopa. Če je tudi tja in sem kak šušmar kaznovan, je kazen (globa) tako malenkostna, da ga le-ta v nadaljnjem šušmarstvu prav nič ne ovira.

Na sestanku se je dalje ugotovilo, da velja kolektivna pogodba stavbnega delavstva z dne 15. julija 1938 samo za člane podpisanih združenj, ne pa tudi za samoupravne oblasti, razne odbore, privatnike itd., ki izvršujejo gradbena dela v lastni režiji in to predvsem, kar se tiče delavskih mezd. Dočim je bila veljavnost kolektivne pogodbe z odločbo kraljevske banske uprave VI. No. 1304/12, z dne 20. avgusta 1938 razširjena tudi na združenja, ki te pogodbe niso podpisali, kakor n. pr. na Združenje zidarskih mojstrov v Mariboru in na Združenje tesarskih mojstrov in studenčarjev v Ljutomeru, je kraljevska banska uprava v Ljubljani z dne 26. julija 1938, VIII. No. 4147/1 odločila, da privatnike, ki vrše po § 47. obrtnega zakona gradbena dela v lastni režiji, predpisi te kolektivne pogodbe ne vožejo in se zakonito v to ne morejo prisiliti.

Iz navedenega je očitno, da morajo edinole legalni obrtniki plačevati delavstvu zvišane mezde po kolektivni pogodbi, dočim imajo v tem pogledu razne ustanove in privatniki, ki izvajajo gradbena dela v lastni režiji, kakor tudi šušmarji, popolnoma proste roke in nobenih obveznosti. Le-te ustanove in privatniki dobe poljubno število delavcev z dežele za vsako ceno, odnosno za vsako mezdo in se že s tega vidika ni čuditi, da so posledice

§ 47. o. z. za legalnega obrtnika tako pogubne in da se šušmarstvo in kritje neupravičencev tako hitro razširja.

Delavstvo in delavske organizacije, ki so se v kolektivni pogodbi zavezale tudi sodelovati pri zatiranju šušmarstva in ki so pri tem tudi prizadete, pa ne pokrenejo v tej zadevi ničesar in ne napravijo reda v lastnih vrstah.

Z ozirom na navedena dejstva, ki ovirajo obstanek legalnih obrtnikov in ga vodijo v vedno bolj obupen položaj in ker ni nobenega izgleda, da bi se te razmere v doglednem času vsaj nekoliko ublažile, so sklenili zastopniki uvodoma omenjenih obrtnih združenj, da so odločno proti podalšanju veljavnosti sedanje kolektivne pogodbe, ki je veljavna do 31. decembra 1939 in da ne bodo sklepali nobene nove kolektivne pogodbe, dokler:

1. ne bo kolektivna pogodba veljavna, odnosno obvezna tudi za vse samoupravne oblasti, ustanove, privatnike itd., ki izvajajo gradbena dela v lastni režiji;

2. dokler ne izide in ne bo uveljavljen zakon o pobijanju šušmarstva, ki

Delavske borbe

Seja »Strokovne zveze kovinarjev« na Javorniku

V nedeljo, dne 19. novembra 1939, se je na Javorniku vršila seja odbora strokovne zveze kovinarjev. Poleg zastopnikov krajevnih skupin se je za centralo seje udeležil tajnik tov. Rozman. Seja je obravnavala razna obratna vprašanja, ki se tičejo posebno skupin Jesenic in Javornika, poleg tega pa je tajnik Rozman podal poročila, in sicer o intervencijah, ki so bile izvršene v Belgradu, posebno v pogledu spremembe pravil Bratovske skladnice. Dalje je podal poročilo o poteku in zaključku kongresa kovinarske internacionale, kateri se je vršil v avgusta t. l. v Zürichu. Posebna točka dnevnega reda pa je bil razgovor o novih razmerah z ozirom na naraščajočo draginjo in akcijah, ki naj bi se podvzele, da bi se delavski zaslužki izravnali z dviganjem cen življenjskih potrebščin. Odbor je naredil potrebne sklepe in naročil zastopniku centrala, da se temu primerno vse ukrene v zaščito interesov prizadetega delavstva.

Rudarji v Črni zahtevajo zvišanje plač.

V četrtek 15. t. m. se je na predlog JSZ, ki je v imenu krajevnih skupin predlagala povišanje plač, na obratu Črna-Kaolin vršila mezdna razprava. Podjetje je zastopal obratovodja gospod Pastor, JSZ tajnik tov. Rozman in obratni zaupniki. Poleg zvišanja plač so delavci stavili še zahtevo, da naj se izplačajo bolniški štihi od marca tega leta; nabavijo za delavce pri stiskalnici nepremočljive obleke in enega vozača v jami več.

Ker zastopnik podjetja ni bil polno pooblaščen, razgovarjati se posebno zaradi zvišanja plač, se je razprava preložila na prihodnji teden, da bo navzoč še lastnik podjetja. Ker je draginja velika, je delavstvo prepričano, da bo podjetje upravičeno zahtevo delavstva po zvišanju plač uvaževalo in ugodilo.

Mezdno gibanje v tovarni »Stora«

V tovarni »Stora« v Št. Vidu nad Ljubljano se je 7. t. m. vršila druga razprava med podjetjem in JSZ. Delavstvo je že od meseca maja dalje postavljalo zahtevo po ureditvi raznih pomanjkljivosti v podjetju, kakor tudi glede zvišanja plač. Ker v podjetju podjetje vedno za nekaj časa ustavi obratovanje, so delavci tedaj dosegli samo to, da je podjetje dopustilo delno plačalo. Nato je nastopila zopet nova kriza zaradi vojnih napovedi in se je tako vsa zadeva zavlekla do meseca novembra.

Na drugi razpravi je bil v pogledu pomanjkljivosti, za katere je delavstvo predlagalo, da se odpravijo, v glavnem dosežen sporazum. Zaradi zvišanja plač pa je podjetje dalo izjavo, da se vrše med delodajalci tekstilne stroke razgovori za zvišanje plač vsemu delavstvu te stroke. Nekaj dni nato je v resnici sledilo 10% zvišanje plač.

nam je bil že pred leti obljubljen in h kateremu osnutku smo že ponovno stavili naše predloge in

3. dokler se ne izpreme določila § 47. o. z., ki dovoljuje dela v lastni režiji pod nadzorstvom, ki se pa v resnici ne izvaja, marveč izvršujejo taka dela v splošnem izključno le šušmarji pod kritjem nekaterih brezvestnih imetnikov obrti.

Združenje pooblaščenih graditeljev za dravsko banovino v Ljubljani, Združenje zidarskih mojstrov in studenčarjev v Ljubljani, Združenje zidarskih mojstrov v Mariboru, Združenje tesarskih mojstrov in studenčarjev v Ljutomeru, Združenje tesarskih mojstrov v Ljubljani.

Iz tega sledi, da delodajalci odklanjajo vsako podaljšanje pogodbe vse do tedaj, dokler oblast ne uredi nekaterih že večkrat obljubljenih zadev. Sedaj je na oblasti, da ukrene vse potrebno glede podaljšanja dosedanje veljavne kolektivne pogodbe gradbenega delavstva.

Gradbeno delavstvo stoji vsekakor na stališču, da se kolektivna pogodba mora podaljšati. Posledice brezpogodbene stanja bi bile gotov ne samo za delavstvo, marveč tudi za delodajalce, zelo škodljive in neprijetne. Prepričani smo, da se bo tudi tu našla primerna rešitev. Interesi, tako delavcev, kot delodajalcev, zahtevajo, da se zadeva čimprej razčisti in pogodba podaljša tudi za leto 1940.

V ponedeljek 13. t. m. se je v Dravljah vršil dobro obiskan članski sestanek, na katerem je izčrpno poročal o poteku in rezultatu mezdne gibanja zastopnik JSZ tov. Rozman.

Delavci pri regulaciji Save in orožne vaje.

Delavci, zaposleni pri regulaciji Save in Kamniške Bistrice so po JSZ vložili na kr. bansko upravo vlogo, da bi jim plačala zamujene dneve za čas orožnih vaj. Tudi med temi delavci je bilo več vpoklicanih na orožne vaje. Ker njihovo delo ni redno, seveda nimajo pravice do plače po § 221. obrtnega zakona.

Tekstilna industrija je zvišala plače za 10 odstotkov

Pred dnevi je bilo sporočeno, da bo zveza tekstilnih delodajalcev sama zvišala delavstvu plače. To se je v resnici tudi zgodilo in so nekatera podjetja plače svojemu delavstvu že zvišala za 10%. Kakor je iz plačilnih listov razvidno, pa smatrajo delodajalci to le za nekaj draginjski prispevek, oziroma dodatek, ki ne prihaja v poštev pri zaslužkih in tako ne za nadure, kakor tudi § 219. o. z. Poleg tega je videti, da se bo to lahko v primeru, če se nekoliko razmere izboljšajo, zopet vzelo.

Iz poročil, ki jih imamo, pa nam je znano, da je tekstilna industrija že pred časom zvišala cene svojim proizvodom za 20 do 30%, kar se tudi očituje v cenah manufakturnega blaga. Gotovo je, da imajo podjetja nekoliko večje izdatke pri surovinah, toda 10% zvišanje plač gotovo ne odgovarja se-

Zaradi zelo neredne zaposlitve so že itak v zelo težkem položaju in bi bilo povsem umestno, da bi jim kr. banska uprava priznala za čas orožnih vaj odškodnino v obliki neokrnjenih plač, kakor bi jih prejeli, če bi bili zaposleni.

Seja »Strokovne zveze rudarjev«

V soboto, dne 18. novembra se je v Trbovljah v prostorih krajevnih skupin vršila seja ožjega odbora strokovne zveze rudarjev JSZ. Seja so se udeležili delegatje vseh strokovnih skupin rudarjev JSZ, za centralo pa tajnik tov. Rozman Joško.

Na dnevnem redu so bila poročila o delu in položaju krajevnih skupin. Tov. tajnik Rozman pa je poročal o izvršenih intervencijah v Belgradu, posebno glede intervencije pri ministru za gozdove in rudnike v zadevi spremembe pravil Bratovske skladnice in plačanih dopustov za rudarje. Poleg tega je bila posebna točka dnevnega reda vprašanje porasta cen življenjskih potrebščin in ukrepov, ki bi se naj v zvezi s tem podvzeli, da se izboljša oziroma prilagodi plače sedanjim razmeram. V tem pogledu so bili izvršeni potrebni sklepi, kateri se bodo takoj izvršili.

Kovinarji tovarne »Titan« v Kamniku zahtevajo povišanje plač.

Delavstvo tovarne »Titan« v Kamniku, ki je organizirano v JSZ in SMRJ, je predlagalo zaupniškemu zboru spremembo pravilnika parskega sklada. Ta pravilnik se je spremenil v toliko, da bodo delavci, ki so dalj časa bolni, deležni nekoliko večjih podpor. Ker bodo s tem seveda tudi večji izdatki, je bila podjetju predložena vloga, naj bi podjetje v ta fond nekaj več prispevalo. V petek 17. t. m. sta se v tej zadevi oglašila zastopnika navedenih strokovnih organizacij v podjetju in izvršila tozadevno intervencijo.

Zastopnik podjetja g. inž. Brand je izjavil, da bo predlog podprl. Poleg tega sta zastopnika strokovnih organizacij stavila vprašanje, kako in v koliko namerava podjetje prilagoditi plače sedanjim draginjskim razmeram. Izročena je bila podjetju tudi pismena vloga kot predlog za zvišanje plač.

danemu zvišanju cen življenjskih potrebščin.

Tozadevna akcija kaže samo to, da delavstvo od takih ukrepov ne more pričakovati mnogo, in da ti ukrepi nikdar ne bodo taki, ki bi v resnici mogli zadovoljiti delavstvo. Le tisto delavstvo, katero je strokovno organizirano in se bori za svoje pravice, more priporiti zase in s tem za vse delavstvo boljše uspeh. Vse drugo je tako, kakor sedaj to zvišanje, ki je sicer hvalevredno, vendar pa hoče tudi nekoliko uspraviti delavstvo, da bi ne postavljalo svojih zahtev za izboljšanje položaja preko svojih strokovnih organizacij, marveč samo čaka, češ, saj nam bodo delodajalci sami izboljšali položaj. To zvišanje je tedaj samo dokaz, da more delavstvo svoj položaj v resnici izboljšati le potom svojih svobodnih delavskih strokovnih organizacij.

Sporočila

Vrhovno sodišče del. zavarovanja v Ljubljani

Vse zavarovane člane opozarjamo, da posluje vrhovno sodišče delavskega zavarovanja od novembra 1939 dalje v Ljubljani, Prešernova ul., palača Mesne hranilnice, II. nadstropje, soba št. 14.

Vse pritožbe proti razsodbam sodišča delavskega zavarovanja je tudi za naprej vlagati poto m sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani.

Socialno zavarovanje

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani za september 1939.)

V septembru 1939 je imel ljubljanski OUZD zavarovanih povprečno 101.687 delavcev. Letni padec je znašal — 2.285 delavcev. Nazadovale so zlasti sledeče industrije: gradnje nad zemljo (stavbarstvo) — 1506 delavcev, žagarska-gozdna industrija — 979 delav-

cev, hišna služinčad — 454 delavcev, industrija kože in gume — 402 delavcev itd. Večje konjunktorno napredovanje zaposlenosti sta zabeležili v tem mesecu le industriji: gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela) + 1194 delavcev in javni promet + 488 delavcev itd.

Kamniško okrožje

Na podlagi sklepa okrožne seje skupin kamniškega okrožja JSZ, se bo v nedeljo, dne 26. t. m. ob 11. uri dopoldne vršil strokovni shod, in sicer v prostorih Društ. doma v Domžalah.

Članstvo, pa tudi ostalo delavstvo kamniškega okraja vabimo, da se tega zborovanja v čim večjem številu udeleži. Na zborovanju bo govor o položaju delavstva in potrebnih ukrepih z ozirom na naraščajočo draginjo. Ker je to vprašanje, ki se tiče nas vseh, je prav, da se ta dan vsi zberemo v Domžalah. Okrožni odbor.

Po naših krajih

Trbovlje

Skupina obvešča vse članstvo, da so prišli žepni koledarčki za leto 1939/40 z bogato vsebino za slehernega delavca. Skoraj bi rekli, da je ta koledarček pravi delavski katekizem. Cena koledarčka je osem dinarjev. Odbor prosi vse članstvo, da si koledarčke čimprej nabavi, ker bodo pozneje pošli, zlasti se zato, ker se za nje zanimajo tudi nečlani, ki se jim seveda zdi praktičen in poučen.

Vsem, ki imajo zaostanke na članarini. Odbor je na svoji seji sklenil opozoriti vse, ki dolgujejo prispevke organizaciji za dva meseca. Ako ti ne poravnajo do 15. decembra zaostankov, jih bo odbor brezpogojno izključil. Pri pregledu smo ugotovili, da so na zaostanku večinoma samo tisti, ki niso tako slabo situirani in katerim je organizacija mnogo koristila, zato je še celo večja dolžnost takega člana, da prispevke v redu poravnava. Najboljši plačniki so bili vedno siromaki, kar se je pokazalo tudi pri naši organizaciji. Zlasti so v poravnavanju prispevkov pridni delavci Dukičevega podjetja. Smatrajte to za resen opomin in poravnajte prispevke sproti vsak mesec svoji organizaciji.

Sestanek skupine bo v ponedeljek 27. tega meseca ob 5 popoldne v tajniškem prostoru. Podano bo poročilo o meznem gibanju z ozirom na porast draginje življenjskih potrebščin. Priidite vsi!

Huda jama

Tukajšnji rudnik je že zelo star. Nosi ime Brezno-Huda jama. Že v preteklem stoletju so naši dedje kopali tu premog. Po letu 1890. pa so prenehali z izkopavanjem, ker je rove zalila voda. Takoj po vojni se je začelo zopet s pripravi. TPD je investirala milijone, delali so jarke in proge in kmalu smo začeli izkopavati premog. Leta 1924. se je začela graditi moderna separacija, delavstva so okrog polovico odpustili ali ga premestili v ostale rudnike TPD. Takrat je pod okriljem Orjune delovala tu Samostojna strokovna delavska unija. Vodje iste so terorizirali delavce s tem, da so jim grozili, češ: »Kdor se vpiše k nam, ne bo odpuščen.« Precej so jih nabrali. Mnogi pa so raje odšli, kakor da bi hlapčevali. To stanje je trajalo eno leto. Nato je bila separacija dograjena, delavstvo se je vračalo iz sosednjih rudnikov. Prej navedena organizacija je začela kopneti, kmalu je izginila. Svobodnejši dih v javnosti jo je zamaril. Takrat se je lepo začela razvijati JSZ. Število delavstva je rastlo, tako da je prekoračilo število 600. V letu 1932. so se pričele zopet redukcije, ki so leta 1933. dosegle višek. Neki ljudje so zopet z istimi sredstvi začeli ustanavljati naslednico gori navedene

SSDU. Stvar pa se ni obnesla, ker delavstvo ni zaupalo ljudem, ki so jo priporočali. Delavstvo se je pred redukcijami branilo, delavski zastopniki so delali vloge na oblasti, razprava je bila razpisana, zastopniki so podali svoje mnenje. Nek gospod iz Laškega je bil tedaj mnenja, da je popolnoma prav, da delavci, ki niso vsestransko pokorni, to se pravi, ne samo da dajejo na razpolago svoje roke, ampak morajo kloniti tudi duha, naj kar gredo po svetu.

Pred nekaj meseci so se spet pričele redukcije. Delavski zastopniki so delali vloge in posrečilo se je, da so se redukcije preklicale, delavci pa kolikor so odvisni, so bili premeščeni v Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Rajhenburg. Sedaj pa se je pojavil v Laškem kot delavski prijatelj gospod D., češ da bo on za člane JSZ interveniral. Ta gospod je lani pri podjetju, kjer je imel odločilen vpliv, delavcem, ki mu niso bili hlapčevsko pokorni, grozil in jim tudi odpovedoval službo. Že v letošnjem letu so hodili delavci prositi vsaj za skromen zaslužek, a ta gospod je najprej pogledal seznam, če morda niso na indeksu kot nezanesljivi in se šele potem razgovarjal.

Mi smo bili vedno mnenja, da je največja grdobija jemati skromen kosček kruha človeku, ki daje podjetju na razpolago svoje fizične sile, zaradi samozavesti pa ne more kloniti svojega duha. Zato odklanjamo take prijatelje, kakor je g. D., ki se hoče ponujati kot zaščitnik tam, kjer nima nobenega vpliva, ker je v praksi pokazal, kaj je zmožen narediti tam, kjer je imel absoluten vpliv. Taki gospodje naj se zavedajo, da se nam gnusijo ljudje, ki hočejo iz nesreče ubogega delavca s hlinjenjem kovati zase, kakor pravimo, političen kapital.

Kranj

Tečaj za obratne zaupnike in funkcionarje skupin se vrši v nedeljo 3. decembra v društvenih prostorih pri Lukežu. Že danes opozarjamo vse zaupnike in odbornike, da bodo točno ob 9. uri v dvorani. Program predavanj objavimo v drugi številki »Delavske pravice«. Zaenkrat: vsi točno! Pripejite tudi druge mlade člane in članice.

Sorica

Vse člane krajevne skupine lesnega delavstva Sorica in tudi ostale vabimo na članski sestanek naše skupine, ki se bo vršil v nedeljo, dne 3. decembra ob 11. uri popoldne v prostorih gostilne Fajsar v Sorici. — Od centrale bosta prišla na sestanek tov. predsednik Zumer in dr. Jože Pokorn iz Skofje Loke. Ker so pri nas sestanki zelo redki zaradi preoddaljenosti, je še posebno važno, da se ta dan vsi zberemo v Sorici.

je imela trdno voljo, da se izogne vsem kompromisom.

Zato je »naša Rusija« le predstava. »Stalinova Rusija« pa je resničnost, namreč »spojitev« predstav ruskih revolucionarjev z zahtevami, ki jih postavljajo prevzete razmere v Rusiji. Kdor to preudari, nebo presenečen pričel čisto novega obraza, ki ga začnejo kazati Rusija. Čisto drugačen je namreč le v primeri z našimi predstavami, ne pa, če ga razumemo iz danega položaja.

Prvo, kar moramo vedeti, je sledeče: od revolucije dalje je bila »rdeča vojska« v središču vseh gospodarskih in političnih prizadevanj. Njeni izgraditvi so služile petletke, industrializacija, kolhozacija. Država pa si vojske ne ustvarja za šalo in kdor misli, da služi samo za obrambo in ne tudi za napad, je velik idealist. Kdor pa se vpraša, kaj pomeni beseda »svetovna revolucija« v možganih ljudi, ki si ustvarjajo vojsko, kmalu spozna, da bo ta vojska služila v osvojevalne namene »za revolucijo«. Jasno je, da to miroljubnemu svetu ni pogodu. Z našega stališča je tudi razumljivo, da mi »zahodni socialisti« mislimo: boljša bi bila zveza z britanskim in francoskim meščanstvom za ohranitev miru, kot pa pakiranje s Hitlerjem. Čisto drugače pa se postavlja to vprašanje za ruskega diktatorja, ki je prav za prav ustvaril »komunizem za rdečo vojsko«, ali bolje »državni kapitalizem v službi tej vojski«. Za tiste, ki stoje na čelu vojske, so stvari spet zelo drugačne. Predstavljati si moramo, da sta se čisto prirodno združila dva predstavnika načina.

Ljubno

Kakor smo se dogovorili na okrožni seji, se bo vršil dne 3. decembra 1939 sestanek lesnega oziroma žagarskega delavstva v Grušovljah v gostilni Žlebnik, po domače pri Martinu, in sicer ob 2. uri popoldne. Sestanek je predvsem namenjen za neorganizirane žagarje v Rečici, Pobrežju, Homcu ter St. Janžu. Ako bo mogoče pridobiti še te k naši skupini oziroma za Jugoslovansko strokovno zvezo, bo sčasoma zavlada od Mozirja do Solčave ena sama misel in borba za naše pravice ter za Jugoslovansko strokovno zvezo, da homo potem skupno v eni celoti in eni organizaciji reševali svoj položaj po načrtu dr. Janeza Ev. Kreka. Obzljajem tudi našega člana Goričarja Jožefa iz Mozirja, ker je izstopil iz naše organizacije zaradi tega, ker smo preveč krščanskega duha in nazora. Ako

Slabi preroki

Bilo bi napačno, če ne bi hoteli dejstvom pogledati v obraz in si jih ogledati taka, kakršna so. Bili bi podobni otrokom, ki si pokrijejo oči z rokami, pa menijo, da jih nihče ne vidi.

Dejstva govore o tem, da bo moralo delavstvo misliti na to, da se njegovi dohodki zvišajo. Življenjske potrebe so z vsakim dnem dražje. Če bo šlo tako naprej, bo prišlo delavstvo v najkrajšem času v zelo težak položaj. Kdor ima kake prihranke, ima vsaj v teh zadnjih rezerv. Toda delavstvo je brez prihrankov in s tem brez rezerv. Vsak dvig cen življenjskih potrebščin zareže pri delavcu v živo meso.

Kaj naj stori?

Ali naj se omeji? Vprašanje je, pri čem. Delavstvo gospodinjstvo in gospodarstvo je tako »zracionalizirano«, da ni v tem pogledu nobena racionalizacija več mogoča. Za delavca je edina rešitev: ali zvišanje dohodkov ali pa beda.

Pri zvišanju plač pride v poštev še en faktor: podjetje. Podjetja že računajo z zahtevkom po zvišanju plač. Zaradi tega tarnajo, da prehajajo v krizo. Take tožbe so pa neutemeljene. Res je, da je nastala zaradi svetovnih dogodkov trenutna zmeda. Toda ta zmeda se že odpravlja. Sedaj gredo tovari že v Anglijo in druge prekomorske dežele. V kolikor še ni vse v redu, se bo v tem pogledu v doglednem času prav gotovo zboljšalo. To naše gledišče velja v splošnem. Ni pa rečeno, da ne bo teh ali drugih izjem, na primer da ne bi sledila iz inozemstva pravočasno naročila. Toda to bodo le izjeme.

Porast cen bo prišel v korist tudi podjetjem. Za kolikor se je zaradi povišanja tovarnin, zaradi padca tujih valut, zaradi zavarovalnin in slično zvišala cena surovin, za toliko dražje in še več bodo prodajali blago. Tisti, kateri smo preživeli prvo svetovno voj-

je on drugačnih misli, naj se združi s podobnimi. Vsi člani Jugoslovanske strokovne zveze pa smo krščanski socialisti. Tudi obzljajemo ter obenem pozdravljamo odpoved službe pri Delavski zbornici v Celju tov. Grošlju Jožefu. Ker ni delal samo za zeleno organizacijo, ampak za vse enako, je s tem pokazal, da je pošteno delal v Delavski zbornici. Saj zbornica je za vse enaka, podpisamo jo mi beli ravno tako kot zeleni.

Jesenice

Strokovna skupina kovinarjev Jesenice opozarja vse skupine JSZ, da smo preselili svojo pisarno iz Krekovega doma v prostore nekdanjega Katoliškega delavskega doma. Vsi dopisi in ostalo naj se naslavlja na naslov: Delavska ulica št. 12, p. Jesenice-Fužine. Opozarjamo na to ponovno tudi svoje članstvo.

no, vemo, da se je vsake vrste blago moglo prodati za poljubno ceno. Zaradi tega bodo tista podjetja, ki obratujejo, tudi danes dobro zaslužila. In bo čisto prav, da bo tudi delavstvo dobilo drobtinico od teh dobičkov.

Delavstvo pa bi bilo zelo naivno, če bi mislilo, da bo šlo gibanje za zvišanje plač gladko in da bodo podjetja kar svojevolično pristala na zvišanje plač. Nobeno lepilo ne drži tako čvrsto kakor denar. Ta zajame sree in razum. Zaradi tega kapital onemogoči pravo spoznanje, zaradi tega gre kapital brezobzirno preko družin, otrok, žena in mož.

Če si bo hotelo delavstvo zboljšati položaj, bo moralo iti v borbo. Kdo pa naj vodi borbo? Obratni zaupniki? Ti ne spadajo — vsaj po zakonu ne — med ofenzivne čete delavstva. Zaupniki smejo le posredovati, opozarjati in se pritoževati.

Poslanci? Jih ni več. Pa četudi bi bili, jih bi v takem boju zelo težko ali pa sploh ne videli.

»Prijatelji delavski? Kje pa so? Ob gotovih momentih se pač javljajo. Toda, kadar je delavstvo v potrebi, »prijateljev« ni.

Edini resnični, pa tudi naravni voditelji delavstva, v slabih in dobrih dneh so svobodne in neodvisne delavske strokovne organizacije. Zaradi tega morejo le sovražniki delavstva in zavestniki kapitalizma trditi, da so danes delavske strokovne organizacije nepotrebne.

Čudno je, da toliko iskrenih in celo vernih kristjanov zamenjuje ljubezen do bližnjega z dajanjem miloščine. Nikdar se niso obdolžili greha proti pravičnosti, medtem ko imajo brez števila vznemirjenj zaradi stvari, ki se tičejo le zunanega ponašanja.

(François Maurier.)

Pogledi

V švicarskem delavskem glasilu »Der öffentliche Dienst« poroča neki publicist o zadnjih političnih dogodkih. Zanimivo je gledanje socialistične izjave, kjer se je socializem znal prilagoditi duhovni situaciji in domačim potrebam. »Nič ni bolj brezplodno kot preokrovanje. Toda nič ni bolj škodljivo, kot če stoji človek v sredi razvijajoče se svetovne zgodovine zadnjih mesecev, ne da bi slutil, kako daljnosežni so preobrat, presenečen od novih dogajanjih. Čisto doktrinarno gledanje spravlja človeka vselej v nevarnost, da bo gledal ljudi in položaj v luči doktrine (ki pa pogosto pomenja le lastne želje in privzeta mnenja). Potem skušajo doktrinariji s čudno telovadbo duha spraviti v sklad svoje predstave in resničnost. Spretnost morda pri tem napravijo obzledovanja vredne stvari, a nerodnejši pa se osmešijo.

Mnogi ljudje, posebno med socialisti, so bili presenečeni od zadnjih potov Stalinove politike. »To je bila vendar naša Rusija!«, pravi eden ali drugi. Toda »naša Rusija« je resničnost, medtem ko so se socialistične stranke na zahodu komaj dotaknile te resničnosti, kolikor so se sploh morale ukvarjati z državnim vodstvom. Kvečjemu slutijo takko, kakšne kompromise je treba sklepati, s kom se je treba vezati, kakšne tradicije se vsiljujejo, kakšni tokovi sousmerjajo politično življenje, pa četudi ima zmagovalna, vladajoča stranka točno zarisano načrt in čeprav

Kakor se je v francoski revoluciji obraz armade in njene miselnosti vse bolj kazal iz podobe ljudskega upora, tako je ideja svetovne revolucije za »osvoboditev vseh narodov sveta izpod jarma kapitalizma« v možganih vojske neopazno dobila obliko zmagovalne zavojevalne vojne. To je čisto naravno. Še nikdar v zgodovini ni »vojaška revolucija« hodila drugačnih potov. Stalin pač nima ničesar opraviti z mirom.

Toda ali spada zveza z nemškimi nacizmom tudi k delu za revolucijo? Nič nas ni tako zelo odbijalo, kot ta zveza in njene posledice: da so si nacisti upali napasti Poljsko. Soudeležbo Rusije pri napadu na Poljsko smatramo po tem glavnem dejanju le še za preprosto posledico. »Stalin se ne more več prekositi,« višek hudobnosti je dokazal že s tem paktom.

Treba pa je upoštevati, da visoka politika obstoji v nepoštenosti. Dolej so prišli vselej pod kolesa voza časa tisti, ki so hoteli kar se da pošteno politiko, da na primer rešijo revolucijo. Le prepogosto so te poštene ljudi pozneje pobesili tisti, ki takih pomislekov niso poznali. Spomnimo se Kerenskega, Černova in nemških socialnih demokratov. Očitno jim je izpodletelo zato, ker niso nosili v sebi tudi iskric »vražjega«. Stalinu tega gotovo ne manjka. Meriti ga moramo z izrednimi merili in priznati, da kot »mojster velike politike« deluje z vražjimi sredstvi.

Kaj je dosegel Stalin z napadom na Poljsko? Nepregledno mnogo. Ne samo uvedbo sovjetskega sestava v zahodni Beli Rusiji in Ukrajini. Ne samo

osvojitve ozemlja, ki je večje kot nemške osvojitve v letih 1938. in 1939. Res je še vse drugo, kar so govorili in pisali: Rusi stojijo ob Karpatih, odrezali so Nemcem pot v Romunijo in Ukrajino, ogrožajo Madžarsko. Čez noč so postali odločujoča sila na Balkanu. Pri Čelih in Slovaki se vzbujajo panslavistična upanja. Bolgarija, ki se je pred tedni še igrala z mislijo, da bi ji Nemci poklonili romunsko Dobrudžo, je naenkrat razumela, da ne sme računati na Hitlerja, temveč na Stalina. Cel jugovzhod računa v svojih upih ali bojaznih na Moskvo in ne več na Berlin. Zakaj? Berlin vodi na zapadu vojno, ki jo more dobiti edinole, če mu Rusija in jugovzhod dajeja potrebna sredstva za dolgo vojno. Toda vojno vodi sam in dokler bo trajala, so mu roke na Vzhodu zvezane. S svojo vojaško silo v Podonavju ne more nastopiti, razen če bi to želeli Rusi. Ali to Rusi želijo, je zelo dvomljivo. Nedvomno pa si želijo, da bi trajala vojna na zapadu kolikor mogoče dolgo.

Stalin je namreč dosegel tole: Hitler se je zagnal na zapad in na vzhodu ne pride v poštev. Rusija postaja odločujoči činitelj in to toliko bolj, kolikor bolj se nemška vojska (in gospodarstvo) zagrizuje in izčrpa na zapadu. Stalin je postavil Hitlerjev režim v vratomno stanje nihanja in mirno čaka razvoja. Ne samo to; v istem stanju so tudi zapadne kapitalistične sile. V nepetosti njihovega gospodarstva rastejo družbene posledice, ki zelo odgovarjajo »teoriji katastrofe«. Evolucija postaja nemogoča, revolucija prihodno bolj.

(Dalje prihodnjik.)

Razgledi

Obsedno stanje na Češkem je gotovo zelo značilen dogodek, za katerega se zanima vse svetovno časopisje. Nemiri po raznih čeških mestih so se tako razširili, da so nemške policijske oblasti povsod močno okrepile svoje čete. Radijske postaje so poročale, da je bilo do ponedeljka zvečer zaradi zadnjih nemirov nad 100 smrtnih žrtev. Razen tega je bilo 12 Čehov ustreljenih po prekem sodu. Med temi dva policijska častnika. Aretacije so bile napravljene v največjem obsegu. Nad 60.000 ljudi je bilo aretiranih, od teh jih je bilo več tisoč obdržanih v zaporih. Poročila, ki prihajajo v svet o predsedniku Hachu, si popolnoma nasprotujejo: ena pravi, da je holan, druga da je v svojem stanovanju zaprt. Hacha je po radiu pozval prebivalstvo, naj se vzdrži nadaljnjih nemirov, ker bi bile žrtve nesmiselne. Nemške oblasti so zagrozile, da bodo z naprejem vsi incidenti brezobzirno v krvi zadušeni. Pred temi večjimi upori se je dogodilo tu in tam zelo veliko število sabotažnih dejanj po tovarnah, pri prometu in pri javni varnosti. O tem so poročali poprej le redki časopisi.

V pričakovanju velikih dejanj na zapadu se vendar pretekli teden še niso razvili resni boji. Napad na Holandijo in Nizozemsko je izostal. Tudi boji v zraku in na morju se niso niti povečali, niti poostriili v preteklem tednu. Vendar se more vsak dan dogoditi kako novo presenečenje. Inicijativa je v rokah Nemčije, zato se Anglija in Francija pripravljata z vsemi sredstvi na vse vrste obrambe. Na eni kot na drugi strani se vrše resne in temeljite priprave in posvetovanja. Nikakor ni pričakovati, da bi Nemčija odložila pravo hudo vojno do spomladi. Nemčija bo morala poskusiti, da razčisti sedanjo vojno na bojnem polju in ne sme čakati, da bosta Anglija in Francija vodili proti njej samo gospodarsko vojno. V gospodarski vojni zaenkrat Nemčija nima upanja na uspeh. Gospodarska vojna bi bila za Nemčijo preveč dolgotrajna. Tudi pretežno politična vojna, kot je sedaj, ne more dolgo trajati. Nemčija bo morala z vsemi svojimi vojaškimi silami udariti sama na Anglijo ali pa bo morala povzročiti, da se sedanja vojna razširi še na druge nevtralne države. Na zastoj na frontah je nedvomno vplival tudi atentat v Monakovem, ki je bil velik dogodek za vse nemško notranje zaledje.

V zvezi z monakovskim atentatom so utihnili glasovi, da je atentat zasnovala angleška špijonažna služba. Pač pa so se začele zelo številne aretacije med nemškimi monarhisti in raznimi plemiškimi družinami. Aretacij je bilo naj-

več na Bavarskem in v Avstriji. Vsa družina bivšega nemškega cesarja je pod policijskim nadzorom, bivši prestolonaslednik pa je zaprt. Že mesec dni pred atentatom so nekateri angleški listi objavili vest, da je znani general Blomberg zaprt. Nemški listi pišejo, da bo vse veliko premoženje bivših monarhistov in plemičev brezobzirno zaplenjeno v korist države, če se izkaže, da so monarhisti imeli zveze s tem atentatom.

»Pri knjigah imejte puške pripravljene,« je govoril Mussolini vsučiliškim dijakom ob začetku akademskega leta. Rekel je: »Glejte, da bodo vaše puške očiščene in pripravljene, ko boste sedeli pri knjigah. Mir, ki ga je Italija izbrala, ni mir slabičev, ampak oborožen mir.« — Ponovno so že italijanski odgovorni državniki in časopisi povedali, da Italija ni prava nevtralna država zato, ker se ni odrekla svojim zahtevam. Italija čaka primerne prilike, da svoje zahteve postavi. Italija noče zgolj tega, da se mirovna pogodba v Versailles iz leta 1918. razdere, ona hoče tudi zadoščenja zato, ker je bila takrat prikrajšana pri »delitvi plena«. Italija hoče doseči tisto, česar po prejšnji svetovni vojni ni dosegla.

Od Nizozemske meje na Balkan se je preneslo delovanje diplomacije. Pozornost evropskega časopisja je vedno bolj obrnjena na balkanske probleme, ki pa se odvijajo zelo počasi. Turčija in Grčija iščeta boljše zveze z Italijo. Italija in Rusija iščeta boljše zveze z Bolgarijo. Romunija išče zveze z Rusijo, da bi tako zmanjšala dobre odnose, ki se plečejo med Bolgarijo in Rusijo. Italija v zvezi z Jugoslavijo skušata igrati obenem vlogo posredovalca. Pri vsej veliki delavnosti diplomatov nobeden ne more pokazati posebnih uspehov. Vsaka izmed balkanskih držav ima tako različne želje in zahteve, da je težko vse med seboj — vsaj začasno — spraviti v sklad. Zato tudi vsaka izmed balkanskih držav vidi v drugi velesili svojo resnično zaveznico. V prvi vrsti poudarjajo svoje politično zanimanje na Balkanu Italija, Rusija in Anglija. Nemčija je zaenkrat proglasila svoj interes v drugo vrsto

in prepušča sedaj politično vlogo Italiji glede Balkana.

Črta Berlin-Carigrad-Bagdad je bila trideset let smer nemških načrtov za prodiranje proti vzhodu. Te dni pa so nemški časopisi zapisali, da je Nemčija opustila svoje politične želje v to smer. Poudarili so, da bi vztrajanje pri tej politiki onemogočilo sodelovanje Nemčije in Italije na Balkanu. Nemčija je torej storila vse, kar je mogla, da obdrži Italijo pri dobri volji ter ji je dala prednost pri politiki na Balkanu. Zato danes Italija ne računa več z nemško konkurenco na Balkanu, pač pa svoje delo usmerja proti vplivom Anglije in Francije. To je ena stran pisanja nemškega časopisja v zadnjem času, ki hoče pridobiti spet Italijo za ožje sodelovanje z Nemčijo. Druga značilnost pisanja nemškega časopisja pa je, da opozarja Italijo, da se ta nima od Rusije ničesar bati na Balkanu. Pač pa da so enako kot poprej ogroženi tudi še danes italijanske koristi v Tunisu, Gibraltarju in Suezju. Obenem opozarja Italijo na to, da angleška pomoč Turčiji, Romuniji in Grčiji ni bila ponudena za obrambo pred Rusijo, temveč z namenom, da se izpodbi italijanski vpliv na te države. Namen združevati interese Italije in Anglije ter zblíževati Italijo in Nemčijo glede Balkana jasno prihaja do izraza.

Križarska vojna za mir in svobodo naj bo sedanja vojna po pisanju francoskih listov ob priliki odločitev vrhovnega vojnega sveta Anglije in Francije. Sklenili so, da bodo vse gospodarstvo, vse vojskovanje in vso politično delavnost obravnavali skupno, kot bi bili obe državi ena država. Nemčija pa more vedno manj računati na to, da bi se ji tudi posrečilo razdeliti Anglijo in Francijo med seboj. Med mnogimi precej fantastičnimi diplomatičnimi načrti bo nujno propadel tudi ta, ker ni potreba iznajti nobene posebne ideje, ki naj bi vezala obe državi. Veže ju danes skrb pred bodočnostjo in skrb za ohranitev dosedanjih položajev na svetu. Anglija in Francija polagoma tudi objavljata svoje namene za politiko, ki jo bosta pričeli po končani vojni: nova Evropa, evropska federacija, svoboda v gospodarstvu za premagane in zmagovalce, uničenje totalitarnih režimov. Izražanje vladnih krogov je zelo previdno, ker se nočejo zameriti niti evropskim monarhistom, niti sredini, niti levici.

Važna rzsodba

Volitve delavskih obratnih zaupnikov za tovarno »Jugobruna« v Kranju, izvršene v mesecu maju, so bile od ministra za soc. politiko odobrene.

Zbor delavskih obratnih zaupnikov v tovarni »Jugobruna« v Kranju je zaradi razveljavljene volitev obratnih zaupnikov, ki so se vršile 12. maja t. l. in jih je kr. banska uprava nato razveljavila, vložil pritožbo na ministra za socialno politiko.

Minister za socialno politiko je pritožbi ugodil in odločbo banske uprave glede razveljavljanja volitev delavskih obratnih zaupnikov, izvoljenih 12. maja, razveljavil.

Odločba, ki jo je v predmetni zadevi izdalo ministrstvo za socialno politiko, se glasi:

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je, ko je preskusilo navedbe v pritožbi in pobijano odločbo z vsemi spisi, ki se na to nanašajo in na osnovi § 114. in § 117. zakona o občnem upravnem postopku in zakona o taksah

odločilo:

da se odločba kr. banske uprave broj VI 1376/5 od 22. 5. 1939 razveljavi.

Razlogi.

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je z rešitvijo St. Br. 100.533 od 16. decembra 1938 preložilo volitve delavskih zaupnikov na mesec maj 1939.

V smislu tega rešenja ministrstva so bile z odločbo kr. banske uprave dravske banovine volitve delavskih zaupnikov v podjetju »Jugobruna« razpisane za dan 12. maja 1939 in tega dne so bile izvršene, torej prej, preden je banska uprava mogla obvestiti dotični volilni odbor, da se z novo rešitvijo ministrstva St. Br. 33.905 od 12. maja 1939 volitve delavskih zaupnikov odloži za čas od 15. julija do 15. avgusta leta 1939.

Iz razvidnega je smatrati volitve delavskih zaupnikov v podjetju »Jugobruna« v Kranju kot pravilno izvršene zato, ker so izvršene prej, preden je kr. banska uprava obvestila volilni od-

bor o ponovni odložitvi volitev delavskih zaupnikov na zgoraj navedeni čas.

Rešitev z vsemi spisi je dostaviti kr. banski upravi v Ljubljani v nadaljnji zakonski postopek.

Rešeno v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje 11. septembra 1939 St. Br. 45.405/39 v Beogradu.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje.

(Podpis nečitljiv.)

Zapiski

Zanimiv izid volitev obratnih zaupnikov. Belgrajska »Politika« z dne 31. oktobra t. l. piše: Včeraj so bile v rudniku Trebče izvršene volitve delavskih obratnih zaupnikov. Od skupnih 14 zaupnikov je dobil socialdemokratski URS 13, Jugorasp enega zaupnika.

Na podlagi nove trgovinske pogodbe z Nemčijo, bodo iz nemških rudnikov uvozili v našo državo 380.000 ton črnega premoga in 220.000 ton koksa. V prejšnjem letu smo črnega premoga uvozili iz drugih držav 205.000 ton in 240.000 ton koksa. Ves ta uvoz bo sedaj krila Nemčija in bo uvoz črnega premoga še znatno večji.

Novo osnovanemu ravnateljstvu za prehrano pasivnih krajev je vlada odobrila naknaden kredit 125 milijonov din. Ta kredit se bo porabil za nakup fižola in suhih sliv. Prva partija kredita je bila odobrena v iznosu 620 milijonov din za nabavo pšenice, masti in mesa. Tako ima sedaj ta resor na razpolago kredita za 745 milijonov dinarjev.

Ni namreč zato Bog, da ljudje v njega verujejo, ampak ker je, zato vanj verujejo in molijo vsi; ki trdovratno ne zapirajo oči — luči resnice. — (Divini Redemptoris.)

Okrožna seja skupin JZS kamniškega okraja

V nedeljo, dne 19. novembra 1939 se je popoldne ob 16. uri v prostorih gostilne Bunkež v Jaršah vršila okrožna seja odbornikov skupin kamniškega okrožja JZS. Razen ene skupine so se vsi odborniki odzvali vabilu. Centralo je zastopal tov. tajnik Rozman.

Po poročilih zastopnikov skupin, katera so bila izredno zanimiva, se je razpravljalo o akcijah, ki se naj bi podvzele glede zvišanja plač z ozirom na naraščajočo draginjo. Sklep seje je bil, da se za nedeljo, dne 26. novembra 1939 organizira v Domžalah strokovni shod, na katerem bi se o draginji in ukrepih, ki bi se naj v zaščito delavskih interesov podvzeli, informiralo delavstvo kamniškega okraja.

Kam plovemo

Nikdar več vojske, to je bil klic tisočev in tisočev, ki so se leta 1918. vračali iz fronte domov. V Budimpešti in po drugih velikih mestih po svetu so žene in matere, ki sta jih lakota in gorje spravila v obup, revolucionarno demonstrirale po ulicah in vpile: Nikdar več vojne! To je bilo tisto revolucionarno leto po svetovni vojni.

Polagoma se je začelo življenje urejevati in mi mladi smo mislili, da bomo srečnejši od naših očetov. Prišla je doba demokracije in države so se notranje normalizirale. Ljudstvo je svobodno izbiralo in svobodno odločevalo in zato tudi nobenemu narodu ni prišla na misel nobena vojna. Toda prišli so avtoritarni režimi s svojimi osebnimi programi. Programi ljudstva in volja narodov je morala v zatišje.

In v takem položaju nas je našla svetovna kriza leta 1932. Zopet so se dvigale množice po svetu ter klicale: Kruha, kruha! Njihov glas je postajal iz dneva v dan silnejši, zato je bilo treba hitre rešitve. Učenjaki, strokovnjaki in gospodarstveniki so razglabljali to vprašanje in končno rešili krizo na račun oboroževanja. Da, narodi so se začeli oboroževati, težka industrija je začela delati s polno paro, delavstvo je bilo s tem rešeno brezposelnosti. To so grobi obrisi dogodkov zadnjih dvajsetih let in proces svetovnega gospodarstva, ki ima velik uspeh v sedanjem položaju. Danes so države do zob oborožene, ves svet je zajela neka panika, da prvi naprej in pozablja na klice: Nikdar več vojske!

Da, tak je v dvajsetem stoletju človek — podoba božja. Glej človek...

Bolj kot kdaj koli smemo zaklicati: Evropa, kam ploveš? Upravičen je ta klic, ker Evropa je v svojih temeljih gnala in brez dvoma je sedanje zmede tudi mnogo krivo tako malo rešeno socialno vprašanje. Zato je prav gotovo, da se bo moralo to vprašanje temeljito slej ali prej rešiti in postaviti družabni red na bolj zdrave in pravičnejše temelje, da ne bo živelo človeštvo vedno v taki negotovosti kot doslej.

Posledice vojske so krize in naš pogled je zato vnaprej kaj temen. Tudi pri nas bo treba malo bolj resno naprej misliti. Tudi mi bomo morali socialno vprašanje globlje zagrabiti in začeti bolj praktično reševati vprašanje slovenskega malega človeka. Še prav posebno se vprašajmo mi Slovenci, ki nas je malo nad milijon in v tem svetovnem trenju skoraj nič ne pomenimo, kako bomo zagrabili ves problem, da bomo reševali slovensko narodno vprašanje vzporedno s socialnim vprašanjem. Prisluhniti bo treba delu našega delavca in malega človeka, poskusiti ga razumeti in z njim ustvarjati. Zbuditi je treba v narodu vse zdrave in konstruktivne sile in graditi nekaj trajnejšega in pravičnejšega. Dogodki okrog nas se vrstijo s filmsko brzino, zato glejmo, da ne bo šla zgodovina mimo nas.

Top.

V prerivanjih med posameznimi strankami, ki so se jim lahko katoličani svobodno priključili, je treba skrbno obvarovati bratsko ljubezen. Obžalovanja vredno je, če je zaradi preprirov med strankami razdvojenost med katoličani segla tudi na druga polja in jih razdelila na nasprotno si tabore ter vnesla zmedo celo v verske ustanove. Izogibati se je torej treba mnenja tistih ljudi, ki mešajo in tako rekoč zamenjavajo vero z eno ali drugo politično stranko, tako da tistim, ki so druge stranke, skoraj odrekajo katoliško ime. To se pravi razbijati bratsko slogo in odpirati vrata množtu pogubnih nevšečnosti. (Leon XIII.)

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

Toplo se priporoča knjigovoznica KRAŠOVEC RUDOLF, Ljubljana, Studentovska ulica 7. Sprejema vsa knjigoveška, kartonažna in galanterijska ter ostala v to stroko spadajoča dela od preproste do najfinije izdelave, po zmernih cenah. Izdeluje tudi vse vrste koledarjev.

Delavska PRAVICA
GLASILO
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ishaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.906.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za konzorcijsko »Delavske pravice«. Srečko Famer, Ljubljana. Tiska Zadrutna tiskarna r. z. s. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejco)